

DZIENNIK POMORSKI

PRZEDPŁATA:

Miesięcznie w ekspedycji . . .	2,55 zł.
Z odnośnieniem i w agencjach . . .	2,65 „
Na poczekaniu, już z odnośnieniem . . .	2,80 „
Kwartalnie w ekspedycji . . .	7,65 „
Na poczekaniu już z odnośnieniem . . .	8,67 „
Strajki, inne wypadki zwalniają Wydawnictwo z dostarczania numerów bez zwrotu — — części kwoty abonamentowej. — —	

OGŁOSZENIA:

od wiersza 6-cio lina. lub jego miejsca 15 gr.
w dziale ogłoszeniowym, od wiersza mm.
3 lina. lub jego miejsca 40 gr. w dziale
redakcyjnym. Z zagranicy 100% drożej.

Ogłoszenia przyjmuje się do godz. 9. przed poł.

Sobota Lucji i Otylii
Niedziela: 3. Adwentu Dyoskora

CHOJNICE, niedziela dnia 14 grudnia 1930 r

Słońca wschód 8.5 zachód 15.44
Księżycy wschód — — zach. 12.44

Więści o krótkiej treści

Alumni Kolegium Polskiego u Ojca św

Ojciec św przyjął alumnów kolegium polskiego w Rzymie z rektorem ks Olejniczakim na czele — Papież serdecznie rozmawiał z alumnami polskimi i udzielił im błogosławieństwa apostołskiego, jak również ich rodzinnemu krajowi — Polsce

Hr Juljusz Karolyi ministrem spraw zagranicznych na Węgrzech

Regent Horty zwołał na własne żądanie ministra spraw zagranicznych Walkę z zajmowane go przez niego stanowiska wyrażając mu równocześnie gorące podziękowanie Nowym ministrom spraw zagranicznych królestwa Węgier, regent mianował skarbnika królewskiego, członka Izby wyższej hr Juljusza Karolyiego

Nowy minister spraw zagranicznych Węgier hrabia Karolyi oświadczył, że dążyć będzie w swej polityce zagranicznej do rewizji traktatów pokojowych, do sprawiedliwego załatwienia sprawy mniejszości i do ogólnego rozbrojenia

Rząd brazylijski

przygotowuje dekret wstrzymujący imigrację do Brazylii

Zakaz ten obowiązywać ma narazie 6 miesięcy — Rząd pragnie w ten sposób przeciwdziałać bezrobociu

Zamknięcie banków

Z Nowego Jorku donoszą: Szereg banków w Pensylwacji, Illinois i Półm Karolinie zamknęło biura po odebraniu wkładów przez deponentów

Amnestja w Hiszpanji

Na liście amnestyjnej, podpisanej przez króla znajduje się także wśród separatystów katalońskich pułkownik Macia

Cenzura w Hiszpanji

Paryż 13 grudnia — Agencja Havasa donosi z Madrytu — Rząd postanowił zaprowadzić znów cenzurę na wiadomości dotyczące rozruchów wojskowych oraz ruchu zawodowego (strajku generalnego)

Pożar w Konstantynopolu

zniszczył kilkadziesiąt domów, przeważnie drewnianych — Kemalpasza zwiedził osobiście dzielnicę nawiedzoną pożarem

Na zatrudnienie bezrobotnych

Senat amerykański uchwalił, jak poprzednio już kongres, 110 milionów dolarów na zatrudnienie bezrobotnych i ponadto uchwalono projekt ustawy o budowanie gmachów użyteczności publicznej

Znowu hajdamackie podpalenie

Na folwarku ks Kazimierza Lubomirskiego Hoderence, który w ciągu minionych miesięcy padał kilkakrotnie ofiarą wywrotowców ukraińskich, wybuchł pożar, który strawił dwie sterty pszenicy, wartości 5000 zł Pożar jest zbrodnictwem zamachem, albowiem na miejscu znaleziono butelkę z benzyną

Naukowe odznaczenie Polki we Francji

Z Paryża donoszą: Francuska Akademia Medycyny przyznała nagrodę imieniem Pannotiewa w wysokości 4000 franków p Zoylandowi i p Piaseckiej - Zoyland z Poznania za pracę drukowaną w rocznikach Instytutu Pasteurowskiego

Pani Zoyland Piasecka jest córką prof dra Eug Piaseckiego, znanego teoretyka wychowania fizycznego

Nowy prezydent Szwajcarii

Zgromadzenie Związkowe wybrało prezydentem Związku na rok 1931 radcę związkowego Haerberlina — Motta został wybrany wiceprezydentem Rady Związkowej

Wywieziony do Chełmna

Redaktor Ziemi Chełmińskiej i kontroler O W P pan Zbigniew Łukaczyński wywieziony został w czwartek 11 bm z więzienia przy toruńskim Sądzie Okręgowym do Chełmna, gdzie osadzono go w więzieniu przy miejscowym Sądzie Grodzkim

Wielkie manewry niemieckie

W dniach od 17 — 19 bm odbędą się na linii Międzyrzecz — Skwierzyna (pogranicze poznańsko — brandenburskie) wielkie manewry rozmaitych formacji Reichswehry

Rewolucja w Hiszpanji

Madryt, 13 grudnia — Według oświadczenia ministra finansów w radzie ministrów wybuchły rozruchy w garnizonie Jaca — Wysłano tam wojska rządowe

Madryt 13 grudnia — Powstanie wojskowe przybiera coraz groźniejsze rozmiary — Pułk piechoty, wysłany celem stłumienia rozruchów przeszedł do powstańców — Dziś oczekują wybuchu strajku generalnego w całym kraju

Steege utworzył rząd

Paryż, 13 grudnia — Dziś rano premier Steege przedstawił prezydentowi Frnacji listę gabinetu na której figuruje także Briand jako minister spraw zagranicznych — Nowy rząd przedstawi się parlamentowi w środę — Liczą się z tem, że nie przeżyje on do czwartku

Skład nowego gabinetu

Paryż, 13 grudnia — W skład nowego gabinetu wchodzi: Steege jako premier i minister kolonii, Leygues min spraw wewn, Cheron sprawie dlowości, Briand sprawy zewn, Germain Martin finanse, Palmade budżet, Bartou wojna, Sarraut marynarka; Chautenyss oświata; Daladeir roboty

publiczne, Loucheur przemysł i handel, Boret rolnictwo, Grinda praca, Thoumyre pensje, Pain leve lotnictwo, Bonnet poczta; Danielu marynarka handlowa — Z osiemnaście ministrów 7 należy do radykałów, 2 do republikańsko socja listycznej, 3 do grupy radykalnej lewicy i 1 republ unji; 3 lewicowo republ partji — Jakkolwiek 5 należy do grupy Tardieu i 1 z grupy Marina, nie liczą na długie trwanie tego rządu

Nowy gabinet francuski

składa się z 30 członków, 18 ministrów i 12 podsekretarzy stanu — 6 senatorów i 24 deputowanych — Poprzedni gabinet liczył 34 członków

Kryzys parlamentarny w Niemczech

Odrzucenie wniosków opozycyjnych o zniesienie dekretów finansowych rządu możliwe było, jak wiadomo, tylko przy pomocy socjalistów, którzy, pomimo wszelkich zastrzeżeń, nie chcieli dopuścić do ewentualnego przesunięcia podstaw rządu na prawo, w razie ewentualnej klęski kanclerza Brueninga Nie ulega jednak wątpliwości, że program finansowy, przeprowadzony obecnie dekretami, nigdyby nie znalazł w obecnej formie aprobaty nawet stronnictw rządowych, tem mniej oczywiście socjalistów, Kanclerz Bruening, apelując do poczucia odpowiedzialności większości Reichstagu i grożąc słusznie nieobliczalnymi następstwami ewentualnego uniemożliwienia rządowego systemu sanacji finansowej, zdołał się utrzymać przy władzy, pomimo przegrania wyborów, rozpisanych w nadziei uzyskania większości

Przyszłość jednak przedstawia się nadal groźnie Ciągłe stawianie parlamentu wobec faktów dokonanych i liczenie na bezinteresowny patriotyzm socjalistów może zawieść Przecież gdyby większość dopuściła obecnie do przegłosowania prokrowacyjnego wniosku prawicy o votum zaufania dla rządu, klęska rządu byłaby niewątpliwą Jest on więc zaledwie tolerowany, choć za nim stoi cały autorytet marszałka Hindenburga Coż znaczyć mogą w razie czego 186 głosów pro-rządowych przeciwko 248 nacjonalistom i komunistom, oraz 143 socjal - demokratom, zjednanym tymczasowo zachowaniem ich premierostwa w koalicyi centrolewej sejmu pruskiego, którego rozwiązanie namiętnie żądają nacjonałści

Niemniej żaden rozsądny Niemiec nie wątpi w konieczność utrzymania właśnie takiego rządu, który zdołałby uzgodnić gospodarczy program umiarkowanej prawicy (wbrew uniemożliwiającemu wszelką sanację etatyzmowi i antykapitalisty cznemu fiskalizmowi marksistów), z programem pokojowym i agodowym umiarkowanej lewicy Zdać on sobie bowiem dokładnie sprawę z niemożliwością wygrania wojny (bez conajmniej zupełnego zniszczenia kraju, a nawet świata całego) i z konieczności zapewnienia państwu kredytów zagranicznych, dostępnych tylko w razie przestrzegania lojalności traktatowej i wykonywania

planu Younga, którego rewizji Ameryka jest przeciwna! Zagranica zaś panicznie się boi rewolucji w Niemczech, prawicowej czy lewicowej, której armją byłiby bezrobotni, zwłaszcza z pośród inteligencji

Skoro więc utworzenie pozytywnej większości parlamentarnej wydaje się niemożliwością w obecnych warunkach, a rozpisanie nowych wyborów nikt nie zechce ryzykować po ostatnim doświadczeniu, widoki ewentualnego pozaparlamentarnego rozwiązania sytuacji zwiększają się Nędza, w jakiej się znalazły masy ludowe wskutek zniszczenia wszelkich dawniejszych kapitałów i oszczędności przez inflację oraz wskutek przesilenia gospodarczego i katastrofalnego bezrobocia, powoduje partje do przeliczowywania się w demagogji i niechęci do brania odpowiedzialności Stąd łatwe sukcesy hitlerowców i komunistów Wszak nawet poważne wydawnictwa gospodarcze rzucają winę za wszystkie biedy „pocziwego Michałka“ na „korytarz“; na „;haracz“, płacony zwięciężcom w wojnie, ;;narzuconej Niemcom“, na „;utisk Niemców przez Polaków“! Autorytet parlamentu zaś właśnie przez partje skrajne, cieszące się powodzeniem wśród mas, najsiłniej jest podważany Wszystko wzdycha do dyktatury, jedni do czerwonej, drudzy do „faszystowskiej“ Charakterystycznym jest, że wielu umiarkowanych Niemców widzi w odtworzeniu starej armji najlepsze lekarstwo na bezrobocie i — groźby przewrotowe!

Nie dziwnego więc, że „zmiana ustroju“ (nie kujem to pałką) jest rozważana również poważnie w sferach rządowych Niedawno na bankiecie w „Klubie panów“, w obecności marszałka Hindenburga kanclerza Brueninga, wielu ambasadorów, ministrów, generałów, profesorów, bankowców i burmistrzów b minister Gessler mówił znacząco o „kryzysie państwa“

Ogromne wrażenie wywołały w parlamencie wywody Dr Schacht'a, który obliczył długi zagraniczne Niemiec na 17 miliardów, co zdaniem jego uniemożliwia spłacanie odszkodowań według planu Younga

Fracja niemiecko - narodowa zgłosiła w Reichstagu trzy wnioski o wyrażenie votum ufności ministrom Curtiusowi, Wirthowi i Treviranusowi są oni jej zdaniem za mało „nacjonalistami“!!!

W sprawie Akcji Katolickiej

Orędzie Ks Kardynała Hlonda, Prymasa Polski

Jem Ks Kardynał Prymas August Hlond wydał do wiernych swych diecezji orędzie w sprawie Akcji katolickiej następującej treści:

„Kochani Diecezjanie!

Przy różnych okolicznościach zabierałem głos i z otwartością omawiałem położenie wiary i Kościoła w kraju Podnosiłem niewątpliwą poprawę wewnętrznych stosunków kościelnych i radosne objawy wznawiającego się ducha Chrystusowego o pierwotnej sile i czystości. Odsłaniałem zarazem błędy i szkody, odkrywałem niedomagania, wskazywałem na źródła, z których się po kraju zło rozlewa. Podkreślałem potrzebę ogólnego wysiłku odrodzeniowego i zaznaczałem, że powinniśmy się dokonać wspólnym czynem duchowieństwa i świeckich, bo sprawa Boża obowiązuje zarówno hierarchję, jak ogół wiernych. Zapowiadałem powołanie zorganizowanej armii działaczy Chrystusowych, która przy świątobliwym życiu pełnić będzie służbę apostołstwa świeckich w Akcji Katolickiej.

Nie zapowiadałem nic nowego, Apostołstwo świeckie było cechą pierwotnych gmin kościelnych. Do niego powołane zostały w ciągu wieków trzecie zakony, sodalije marjańskie i inne niezliczone zrzeczenia, zrodzone z wyteźonej myśli religijnej. Gdy zaś z biegiem czasu idea ta pod wpływem nieprzychylnych chrześcijaństwu wypadków, i prądów osłabła i do tego doszło, że ogół wiernych mało zajmowały zagadnienia wiary i interesy Kościoła, które uważać zaczęto za wyłączne prawo i obowiązek stanowy duchowieństwa, wzywali raz po raz Papież katolików do zorganizowania się dla podtrzymania gasnącej w świecie myśli Bożej. Od Papieża Leona VIII mnożą się znamienne oznajmienia i wskazówki Stolicy Świętej w tym przedmiocie.

Znalazły one w Wielkopolsce karny posłuch. Na podatnym gruncie tutejszych stosunków kościelnych stworzył wybitny Prymas Ks Florjan Stablewski katolicki ruch oświatowy i społeczny powołując do życia te zrzeczenia, które pod pieczęcią opieki niezapomnianego Ks Kardynała Edmunda Dalbora urosły w ważną gałąź naszego życia katolickiego. Inicjatywę tych wielkich moich poprzedników poparło zgodnych wysiłkiem duchowieństwa i stawili się na ich wezwanie do współpracy katolicy wszystkich warstw. Mają dzisiaj nasze Archidiecezje szereg organizacji katolickich, połączonych wspólnością celów i zadań, a działalność ich uzupełniają zasłużony „Przewodnik Katolicki” i tak poważne instytucje, jak Katolicka Szkoła Społeczna w Poznaniu i krocząca na czele katolickiego ruchu wydawniczego w Polsce Drukarnia i Księgarnia św Wojciecha.

Ojciec św Pius XI, snując myśl swych Poprzedników, ustalił ostatecznie zadania Akcji Katolickiej i ściśle oznaczył jej stosunek do Kościoła. **Celem Akcji katolickiej ma być współpraca świeckich z hierarchją dla odnowienia świata w Chrystusie.** Jak święte i rozległe jest Boskie posłannictwo Kościoła, tak szerokie i uświęcone są dziełziny Akcji Katolickiej. Dostosowując się do warunków i uwzględniając potrzeby bieżącej chwili, ma Akcja Katolicka wprowadzać Chrystusa w życie jednostki i w rodzinę, w powikłane zagadnienia i formy nowoczesnego życia zbiorowego i we wszystkie czynniki cywilizacji chrześcijańskiej.

Apostołstwo Akcji Katolickiej ma to do siebie, że nie jest prywatne, lecz publiczne i urzędowe, bo jest udziałem w hierarchicznym apostołstwie duchowieństwa. Z natury rzeczy wynika, że takie apostołstwo wykonywane z upoważnienia i w imieniu Kościoła, a pełnione jednolicie i konsekwentnie przez wszystkie zastępy Akcji Katolickiej ma nierównie większą powagę, większą moc wewnętrzną i większą zewnętrzną skuteczność, niż apostołstwo prywatne i indywidualne. A dlatego że Akcja Katolicka jest istotnie akcją religijną, a Kościół musi mieć bezwzględną pewność, że z dopuszczeniem świeckich do udziału w apostołstwie hierarchicznym nie urosną ani wierze ani sprawie Bożej żadne szkody, musi Akcja Katolicka na wszystkich stopniach swej organizacji pozostawać pod nadzorem hierarchji i od niej zależeć.

Po długich i szczegółowych przygotowaniach także w Polsce przystępuje w tej chwili do swych zadań Akcja Katolicka pod kierownictwem stałej Komisji Episkopatu W Poznaniu ustanowiona została jej Centrala Krajowa pod nazwą: Naczelny Instytut Akcji Katolickiej, do którego weszli: jako prezes hr Adolf Bniński, a ks dr Stanisław Bross jako dyrektor. Równocześnie odbywa się po diecezjach przegląd ugrupowań, które tworzyć mają pierwsze kadry Akcji Katolickiej. Od stycznia roku przyszłego wychodzić zacznie jako pismo miesięczne jej organ pt „Ruch Katolicki”.

Nadeszła w ten sposób także dla wielkopolskiego życia kościelnego niezmiernie ważna chwila, w której zorganizowane w związkach i instytucjach siły katolickie łącząc się mają w żywy zespół dla zadań właściwych Akcji Katolickiej W ramach ogólnego Statutu konstytucyjnego de-

kretem z dnia 25 listopada rb powołałem do życia Archidiecezjalny Instytut Akcji Katolickiej w Poznaniu, któremu przewodniczyć będzie jako sekretarz Akcji Katolickiej znany ze swych organizacyjnych prac ks Ludwik Jarosz. Do archidiecezjalnej Rady Akcji Katolickiej wejdą delegaci związków, do Akcji Katolickiej przyjętych, i inne osobistości, przezemnie powołane. Po parafjach zaś będzie miała Akcja Katolicka swoje najwłaściwsze pole działania i swoje naturalne ośrodki, w których zespolą się dla jej celów w ustalonym stosunku do Ks ks Proboszczów organizację katolickie, do niej dopuszczone.

Ani ustawy, ani technika stowarzyszeniowa, a tem mniej sztywność organizacyjna lub martwota rutyny nie stworzą cudu zmartwychwstania. **Akacja katolicka nie może być pustką ani bez czynem, lecz kuźnią myśli, porywów i pracy.** Nie ma ona nic wspólnego z ciasnotą myśli, z jałowymi formami, ze stęchłą sporów i uporów Zrzeczenia wejdą przez bramę Akcji Katolickiej na słońce Boże, na bezbrzeżne łany Kościoła w przeobfite a dojrzale żniwo Chrystusowe. Jakaż je tam czeka praca błogosławiona! Jeżeli do brze pojmy swą rolę, jeżeli przestaną być organizacjami dla siebie, a poczują się armją Chrystusową, nietylko nie sprzeniewierzą się swoim celom, ale je uświęcą i w wyższym stopniu spełnią. Na gruncie wspólnej pracy dla Królestwa Chrystusowego nie zatracą swego odrębnego ustroju, ani swej samodzielności ani swych cech charakterystycznych, ale zyskają na powadze, na pewności kierunku i na siłach. Akcja Katolicka nie będzie ich kępowała, lecz je ożywi i wzmocni. W ukocha niu wspólnej świętej sprawy będą z sobą współpracownicy, w rzeczywistych wartościach, bez próżnego przesadzania się w zewnętrznych pozorach. Zdała od intrygi, zazdrości i fałszu walczyć będzie Akcja Katolicka w wzajemnym zaufaniu i w głębokiej odpowiedzialności wszystkich za wszystko nie o doczesne wawrzyny, lecz o zwycięstwo prawdy Chrystusowej i Jego prawa.

Kochani Diecezjanie! W tej powszechnej mobilizacji pod znakiem Chrystusa wasze miejsce tam w organizacjach katolickich, które po waszych parafjach już istnieją i jeszcze powstawać będą. W nich zaostreć swój zmysł katolicki, uświa-

Nota Senatu gdańskiego o rozrachunki z wpływów celnych

Ogłoszona została nota Senatu gdańskiego do Wysokiego Komisarza Ligi Narodów, w której Senat prosi Wysokiego Komisarza o wydanie orzeczenia w sprawie rozrachunku pomiędzy Polską a Wolnym Miastem, wynikającego z podziału wpływów celnych.

Senat Wolnego Miasta stoi na stanowisku, że uskuteczniacie przez Polskę zwroty celne z wpływów celnych nie powinny obciążać części, która zgodnie z umową warszawską przypada na rzecz Gdańska. W związku z tem Senat prosi, aby wynikła z obecnego stanu rzeczy różnica została wypłacona Gdańskowi za czas ubiegły od dnia wydania orzeczenia przez Wysokiego Komisarza.

Sprawa ta, jako pod względem politycznym i gospodarczym skomplikowana, była przedmiotem pertraktacji między rządem polskim i Senatem Wolnego Miasta, które nie zostały jeszcze ukończone.

Pomyłka sądu przysięgłych w Stryju

W tych dniach odbyła się w Stryju przed sądem przysięgłych rozprawa karna przeciwko Janowi Lewandowskiemu, oskarżonemu o zbrodnię popełnionego morderstwa na osobie Teodora Hajduka. Przeciwno oskarżonemu przemawiała okoliczność, iż utrzymywał rzekomo miłosne stosunki z żoną denata. Sąd przysięgłych potwierdził pytanie w kierunku zbrodni morderstwa 10-ciu głosami, tak iż oskarżonemu groził niechybnie wyrok śmierci. Trybunał Sądu okręgowego postanowił po naradzie werdykt sądu przysięgłych zasystować i sprawę przekazać sądowi przysięgłych w nowej kadencji, Trybunał stanął bowiem na stanowisku, że sąd przysięgłych się pomylił. Oskarżał prokurator Szechowicz, oskarżonego bronił adw Dr Moldauer.

Oszczędne budżety Związków komunalnych

Ministerstwo Spraw Wewn wydało szereg zarządzeń w sprawie prac budżetowych, prowadzonych przez Związki komunalne. P minister podkreślił konieczność stosowania wydanych już załeczeń oszczędnościowych i stwierdził, że wydatki osobowe w związkach komunalnych wykazują często zwyczaj. W obecnych warunkach gospodarczych i położeniu finansowem Związków komunalnych, etaty osobowe i normy płacy nie powinny ulegać zwiększeniu, a obowiązuje zasada, że pobory pracowników należy zamieszczać w budżecie, zgodnie ze statutem etatu. Zwrócono również uwagę na ograniczenie wydatków osobowych w przedsiębiorstwach i zakładach komunalnych oraz na zbyt wygórowane tantjemy.

domicie sobie lepiej potrzeby sprawy Bożej, wyszkolicie się w gorliwości i pracy apostołskiej. Starczy tam miejsca dla wszystkich i starczy dla wszystkich praca.

Wieńcem wyćwiczonych szeregów otoczenie swych księży proboszczów, którzy prowadzą was do Boga w poczuciu strasznej odpowiedzialności za wasze dusze, za wiarę, za Kościół. **Akacja Katolicka to zasadniczo zawsze i wszędzie nic innego, jak apostołska współpraca świeckich i hierarchją czyli z duchowieństwem.** A więc wy współpracujcie ze swymi księżami proboszczami — nie żądajcie, aby było odwrotnie lub inaczej. Bądźcie im zawsze pomocą, nigdy przeszkodą, nigdy utrudnieniem ani krzyżem.

Miejcie zawsze na uwadze właściwy cel Akcji Katolickiej. Nie jest ona żadną sprawą partyjną i nie ma na celu zdobywania władzy politycznej. Nie jest modą, zbytkiem organizacyjnym, zabawką, demonstracją. W każdym szcze góle pracy pamiętajcie, że budujecie Królestwo Chrystusowe, a Królestwo Chrystusowe to łączność wewnętrzna duszy z Bogiem przez życie łaski i publiczną łączność narodów z Chrystusem przez uznanie i uszanowanie Jego praw i nauki. Katolicyzm Akcji Katolickiej, jej organizacyj i członków powinien być katolicyzmem pełnym, żywym, iżby do bohaterstwa spósbili szeregi, porywał opieszających, nawracał błądzących, pozyskiwał niewierzących, ubezwładniał wrogów. Dlatego Akcję Katolicką zacząć musimy od siebie i najprzód w sobie ją z gruntu przeprowadzić.

W tej wielkiej sprawie byłoby kapitalną pomyłką spodziewać się jakichkolwiek skutków bez łaski Bożej i bez modlitwy. Do całej dziedziny Akcji Katolickiej odnosi się przestroga Zbawiciela, że bez Niego nic, zgoła nic zdziałać, nie możemy. Apostołstwu musi przeto towarzyszyć korna modlitwa aby nie było bezowocne i próżne. „Przyjdź Królestwo Twoje” powinno być naszym ulubionym i serdecznym westchnieniem w całej tej pracy. A znamienne cechy pobożności apostołów Akcji Katolickiej niech będzie życie eucharystyczne połączone z mocnym nabożeństwem do Chrystusa Króla, głęboka cześć dla Najśw Marji Panny, Wspomożycielki Wiernych i kult św Wojciecha, Patrona Akcji Katolickiej w Polsce.

„Łaska wam wszystkim, którzyście w Chrystusie Jezusie” (I Piotr 5, 14)

Poznań, dnia 29 listopada 1930

August Kardynał Hlond

Wójt ruski podszczuwał chłopów do buntu

We wsi Mościska w powiecie kałuskim zażęłł niebywały wypadek wywołania buntu chłopów przez naczelnika gminy.

Przez pastwiska gminne tej wsi prowadzi zdawna droga publiczna, z której korzystali m in włościanie Polacy ze wsi Humanowo. Naczelnik gminy Mościska, Iwan Jakowyk, zwołał onegdaj publiczne zgromadzenie, na którym wygłosił podburzające przemówienie, wzywając chłopów do występowania czynnie i nie dopuszczenia Polaków ze wsi Humanowo, do używania drogi.

Tłum, złożony z kilkuset osób, podniecony mowa naczelnika gminy, ubroił się w kije, widły i siekiery i wyległ na drogę.

Policja gminna, wezwana do pomocy przez posterunkowych, wycofała się z powodu groźnej postawy, jaką przyjął wobec nich tłum. Na miejsce przyjechał pow komendant PP z oddziałem posterunkowych. Dochodzenia w toku.

Ministrowie Rzeszy na wschodzie

Minister dr Curtius udaje się w niedzielę do Prus Wschodnich — Na początku stycznia odejdą podróż do Prus Wschodnich kanclerz dr Brüning, ministrowie Treviranus i Erdseifer oraz prezydent Banku Rzeszy dr Luther — Dr Curtius udać się ma także na Górny Śląsk, ażeby przed posiedzeniem Rady Ligi Narodów zapoznać się osobiście o stosunkach na pograniczu śląskim.

We Francji odkryto podziemny szpital niemiecki z czasów wojny

Pod szkołą żeńską w Fouquiers les Lens odkryto w głębokości ośmiu metrów dobrze zachowany niemiecki szpital polowy.

Z powodu przepełnienia musiano szkołę rozszerzyć i w tym celu dobudowano nowe piętro. Ponieważ zarysowały się ściany, przyszyły władze budowlane do przekonania, że fundamenty są za słabe.

Przy tej sposobności stwierdzono, że pod szkołą znajduje się szpital, składający się z kilku sal. Z powodu niebezpieczeństwa zawalenia się, musiano szkołę opróżnić.

Gen Wallenius przed sądem

Rozpoczął się sensacyjny proces przeciwko byłemu szefowi sztabu generalnego armji fińskiej Walleniusowi oraz pułkownikowi armji fińskiej Puusaari i szeregowi innym oskarżonym, którym akt oskarżenia zarzuca uprowadzenie b prezydenta Finlandji Stohlberga.

Proces potrwa prawdopodobnie trzy dni. Celem zapobieżenia jakimkolwiek demonstracjom ze strony zwolenników oskarżonych gmach sądowy oraz więzienie otoczone są gęstym kordonem policji.

CHOJNICE I POWIAT

Chojnice, dnia 13. grudnia 1930 r.

Porządek nabożeństw w farze

7,30 Roraty z nauką polską
8,45 Nabożeństwo niemieckie
10,30 Suma z polskim kazaniem
12,15 Msza święta
15 Nieszpory niemieckie
10,30 Nabożeństwo w Krojantach

Kraj, gdzie gazeta jest skarbem nieocenionym

Człowiek żyjący w naszych warunkach, który za kilka groszy kupuje gazetę, by ją po pobieżnym przejrzeniu wyrzucić, nie wyobraża sobie, że istnieje kraj, gdzie gazeta jest skarbem nieocenionym — Krajem takim jest wewnątrz kontynentu australijskiego — Zrzadka rozsiane tutaj osady ludami całymi nie widują drukowanego słowa a jeśli szczęśliwym trafem osadnicy zdobędą gazetę, zbierają się wszyscy, jak w wielkie święto i dzielą się wiadomościami które na szerokim świecie dawno już przebrzmiały — Potem mieszkańcy jednej osady posyłają gazetę do drugiej osady i tak gazeta idzie z rąk do rąk, aż rozleci się w strzępy — Gazety zrzucają lotnicy, przelatu jący zrzadka nad pustyniami piaskami środkowej Australji

U nas, Szan Czytelniku niema tych trudności z otrzymywaniem wiadomości — Za niewielką opłatą dochodzi cię regularnie gazeta podająca najświeższe wiadomości z całego świata — Pismem takim jest „Dziennik Pomorski“ — Z dniem 15 bm począwszy listowi przyjmują przedpłatę na pierwszy kwartał 1931 r względnie na styczeń

Podatek od dodatku mieszkaniowego dla urzędników nie będzie ściągany

Kierownik Ministerstwa Skarbu zarządził odroczenie po koniec r 1931 pobieranie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego, wypłacanego funkcjonariuszom państwowym i samorządowym Niepobrane na skutek zarządzenia ministerstwa kwoty podatku dochodowego zostaną we właściwym czasie umorzone, a jednocześnie ministerstwo skarbu umarza podatek dochodowy, nie pobrany z tego tytułu z r 1929

Zwracamy uwagę,

że w myśl rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych składy kupieckie w czasie od 18-go do 23-go bm otwarte mogą być włącznie do godziny 9-jej wieczorem W niedzielę przed Bożym Narodzeniem otwarte mogą być składy kupieckie od godziny 1 do 6 po południu

Wycofanie z obiegu pięciozłotowych biletów

W związku z wycofaniem z obiegu pięciozłotowych biletów skarbowych (rozp Min Skarbu z dnia 5 lutego 1929 r Dz U R P Nr 12, poz 101 i rozp Min Skarbu z dnia 10 marca 1930 r Dz U R P Nr 20 poz 168) pojawili się na prowincji niesumiennej agenci, grasujący zwłaszcza po wsiach, którzy rozsiewają wśród ludności kłamliwe wieści, jakoby te bilety stały się bezwartościowe i wyłudniają je po cenie 4 zł 50 gr — i taniej za sztukę

Wobec tego celem ochrony ludności przed niesumiennością tych spekulantów podaje do wiadomości że:

a) bilety skarbowe z datą 1 maja 1925 r straciły moc obiegową z dniem 30 czerwca 1929 r, jednak do 30 czerwca 1931 r włącznie przyjmowane będą jeszcze jako środek płatniczy wzgl do wymiany przez Centralną Kasę Państwową, Kasy Skarbowe i wszystkie oddziały Banku Polskiego

b) bilety skarbowe z datą 25 października 1926 r, straciły moc obiegową z dniem 30 czerwca br jednak do dnia 30 czerwca 1932 r włącznie przyjmowane będą jeszcze jako środek płatniczy wzgl do wymiany przez powyższe wymienione instytucje

Starosta Powiatowy

Samochód przejechał

wczoraj około godzinie 1,30 gdy dzieci ze szkoły powszechnej wracały do Pawłowa, na szosie za miastem dziewczynkę, która szła za wozem a w międzyczasie, gdy przejeżdżał tamtędy samochód tranzytowy z Gdańska — wyszła z za wozu i koła samochodu przeszły dziecku przez lewą nogę, poźatem odniosło ono obrażenia na twarzy — Samochód zabrał dziecko do zakładu śwBoromeusza

Program w Kinie Nowości

W sobotę dnia 13 bm Rekordowy program! „Kapłan ubogich“ — Wzruszający dramat społeczny — życiowy — W roli głównej Edmund Lowe jako apostoł 20-go wieku

W niedzielę dnia 14 bm Wielki rosyjski super film! Skandal w Petersburgu (W królestwie knuta) — Wstrząsający dramat młodej dziewczyny którą uwiódł arystokratyczny oficer rosyjski — W rolach głównych uroczą artystka: Irena Rich i Conway Tearle — Wygnanie na Sybir! Ucieczka do Austrii! Powrót do Rosji! Skutki wojny światowej — Połączenie — Sala dobrze ogrzana

Powiat

Wiele, powiat chojnicki — **Odpust** — W niedzielę 7 bm odbył się w kościele tutejszym odpust Świętego Mikołaja — Parafianie bardzo licznie przystąpili do spowiedzi i komunji świętej

Do pomocy słuchania spowiedzi przybyli księża z Dziemian, Karsina; Odrów i Brus — Kazanie piękne wygłosił ks dziekan Podlaszewski z Dziemian

Szyndorfi, powiat chojnicki — Tajemniczy zgon — Przed kilku dniami zmarła tutaj niejaka Muzolfowa, 5 dni po połogu — Lekarz podczas badania nie zdołał stwierdzić przyczyny śmierci wobec czego zwłoki obłożono aresztem

Zamach samobójczy przez ból zęba

We Lwowie wydarzył się wypadek zamachu samobójczego, którego tło jest niezwykle oryginalne Oto 24 letnia Józefa Waluch, służąca bez zębia, zam przy ulicy Blacharskiej, cierpiała od kilku dnia na ból zębów do tego stopnia, że ub nocy nie mogła zasnąć

Onegdaj rano wybrała się do ambulatorjum Kasy chorych, które jednak z powodu święta było zamknięte Zrozpaczona dziewczyna nie mając pieniędzy na prywatnego dentystę i nie mogąc precierpieć bólu, po wyjściu na ul Batorego rzuciła się pod koła przejeżdżającego tramwaju nr 9 Motorowy na miejscu wóz zatrzymał w samą porę niemniej jednak Waluchówna została potrącona i odniosła lekkie obrażenia Przewieziono ją do szpitala powszechnego, gdzie jej udzielono pierwszej pomocy i wyrwano ząb

Strasliwa zemsta na bezdomnym

Główna, przedmieście Poznania, była w środę o 23 godz wiecz terenem potwornej zbrodni, doko nanej na osobie bezdomnego Józefa Tomaszewskiego

We środę wieczór dwaj bezdomni Józef Wadtke i Józef Tomaszewski, w celu przenocowania udali się na przedmieście Głównej, gdzie na jednej z posesyj ukryli się w stogu Podpatrzył ich właściciel stogu, Franciszek Białasik, który wezwawszy swego szwagra Władysława Chalupkę, udał się wraz z nim do stogu i obaj rzucili się na Tomaszewskiego i Wadtkego, kłójąc ich nożami Wadtke, otrzymawszy cios w płuca, zdołał wyrwać się i pobiec do policji, dając znać o wszystkim

Wysłany posterunek zastał Tomaszewskiego z głęboką raną w prawym boku Rana była tak wielka, że wypłynęły wnętrzności, Zanim przewieziono go do szpitala zmarł Bestjańskich zabójców aresztowano

Okropna realizacja w życiu dramatu „Niespodzianki“

We wsi Zagajnikach w powiecie brzesko - kujawskim, wydarzył się okropny wypadek, będący jakby realizacją wizji K H Rostworzowskiego, jaką przedstawił nam w utworze pt „Niespodzianka“

Komendanta tamtejszego posterunku policji zawiadomił parobczak M Zadorożny, że w domu J Cygana znajdują się zwłoki ludzkie W czasie dochodzenia okazało się, że są to zwłoki młodzieńca, który onegdaj przybył do wsi i dopytawszy się o dom Cyganów, tam zaszedł i został zamordowany uderzeniem siekiery

Dalsze śledztwo wykryło okropne szczegóły tragedji A mianowicie okazało się że zamordowanym był syn Cyganów, 32-letni Andrzej, który przed wojną wyemigrował do Ameryki, tam się dorobił i powróciwszy do kraju, przywiózł zebra ną gotówkę, 18 lat pobytu za domem zmieniło go tak, iż rodzice go nie poznali i w ciągu nocy zamordowali, widząc wieczorem u niego dolary

Po ujawnieniu tej strasznej prawdy, matka dostała tak silnego wstrząsu nerwowego, że musiano ją umieścić w szpitalu Dalsze śledztwo w toku

Olbrzymi djament brazylijski

Według doniesienia z Rio de Janeiro, znalazł no w pobliżu wioski Balisa w prowincji Goyaz w Brazylii olbrzymi błękitnawy djament, ważący 51 karatów Szczęśliwym znalazcą był chłop, który, nie znając wartości kamienia, sprzedał klejnot bogatemu farmerowi za 10,000 dolarów

Zkolei powędrował djament do Rio de Janeiro, do jubilera, który przepołożył kamień na dwie części Jedna część ważyła po oszlifowaniu 20 karatów, druga 10 Wartość ich podskoczyła do 100,000 dolarów

Swojego czasu znajdowano dość licznie djamenty w pobliżu miasta Diamantina, z czasem jednak odkrycia te były coraz radsze

Cudowny djament, należący do królów portugalskich, tzw kamień bragancki, został znaleziony w Brazylii w górach Itambe Również jeden z najpiękniejszych djamentów świata „Gwiazda południa“, ważący 125,5 karatów i należący obecnie do jednego z maharadzów indyjskich, pochodzi z Brazylii Kamień ten przed oszlifowaniem ważył 255 karatów i oceniany jest na sumę miljon dolarów Inny wielki djament zwany „Krzyżem południa“ znajduje się w rękach jednego z handlarzy djamentów w Rio de Janeiro i waży 118 karatów

Djamenty, pochodzące z brazylijskiego okręgu Braganca, są dziś oceniane również wysoko, jak słynne djamenty z indyjskiej Golcondy Niedłokrotnie wywożono djamenty brazylijskie do Indji, stamtąd eksportowano je do Portugalji, aby się wydawało, że są pochodzenia indyjskiego

Mydło Regera

wyrabia się z najlepszych surowców przez co zbytecznym staje się perfumowanie mydła

Dzisiaj, kiedy wartość djamentów bazylijskich jest ogólnie znana, zaprzestano tego procederu Djamenty brazylijskie są cenione znacznie wyżej, aniżeli djamenty z południowej Afryki, posia dające odcień żółtawy

Giełda Plodów Rolnych w Poznaniu

Poznan, dnia 12. XII. 1930 r.

Warunek: handel hurt. II. st. załad. ładunki w wagonach dostawa zaraz za 100 kg, w ziarnach.

Zwł.	18,50—19,00
Pszonica	23,25—24,75
Jęczmień przemiatowy	20,00—21,50
Jęczmień brow.	25,00—27,00
Owies	18,75—20,00
Maka z 65% wł. work.	—31,50
Maka p 65% wł. work	44,00—47,00
Otręby żytnie	11,25—12,25
Otręby pszenne	13,00—14,00
Rzepak	41,00—43,00
Groch polny	00,00—00,00
Groch Victoria	27,00—32,00
Ziemniaki jadalne	2,00— 2,30

RUCH w TOWARZYSTWACH

Zebranie Z Z P Oddział Robotników i Rzemieślników odbędzie się w sobotę dnia 13 bm o godzinie 7-jej wieczorem w lokalu pana Seydy — O liczny udział członków prosi Zarząd

Zw Inwalidów Rzplitej Pol Koło Chojnice — Zebranie miesięczne w niedzielę dnia 14 bm o godzinie 1 w południe w Hotelu Centralnym — O liczny udział członków uprasza Zarząd

Męskie Towarzystwo św Wincentego a Paulo W niedzielę dnia 14 bm o godzinie 16 zebranie w klasztorze, na które Szan członków uprzejmie się zaprasza Zarząd

Klub Mandolinistów „Lira“ przy K P W — W poniedziałek dnia 15 bm o godzinie 7 wieczorem odbędą się ćwiczenia mandolinistów II oddziału, w byłym konsumie kolejowym — Przybycie wszystkich członków konieczne Dyrygent

Walne zebranie Kasy Stefczyka w Pawłowie, odbędzie się dnia 11 stycznia 1931 roku, w lokalu kasy — o godzinie 1-szej — O ile nie stawi się przepisana statutem ilość członków, drugie zebranie odbędzie o godzinie 2-giej z następującym porządkiem obrad: 1) Odczytanie protokołu, 2) Sprawozdanie zarządu i Rady Nadzorczej Kasy, 3) Zatwierdzenie likwidacji, łącznie z wnioskiem strat i zysków, udzielenie absolutorjum władzom spółdzielni, 4) likwidacja kasy, 5) Wybór zarządu i Rady Nadzorczej, 6) Walne wnioski — Ze względu na ważność obrad, uprasza się o liczne przybycie Zarząd

Dlatego
produkuje
wśródnie

Dlatego, że udoskonalone

Śniegowce i kalosze

marki „Pepege“, mimo niskiej ceny, wyróżniają się bardzo gustownym wykonaniem zewnętrznym i długo zachowują początkową wspaniałość formy i barwy. Są zatem bardzo lekkie i zawsze łatwe do włożenia

ŻĄDAJCIE WSZĘDZIE TYLKO Z PODKOWĄ

PEPEGE

W środę, dnia 10. grudnia 1930 r. zmarł po ciężkich cierpieniach

ś. p.

Alojzy Łyczywek

członek Komisji Rewizyjnej Powiatowej Kasy Komunalnej w Chojnicach.

Zmarły odznaczał się w czasie urzędowania sumiennością i gorliwością w wykonaniu powierzonych Mu czynności.

Cześć Jego pamięci!

Chojnice, dnia 12. grudnia 1930 r.

**Chojnicki
Wydział - Powiatowy.**

Hotel Centralny

Dziś w sobotę i jutro w niedzielę
świeże kiszki i nogi wieprzowe

wieczorem KONCERT.

W niedzielę od godziny 4-tej

Koncert - popołudniowy

Kawa, herbata, świeże ciastka.

Uprzejmie zaprasza **F. SKWIERAWSKI.**

Przetarg przymusowy

W **poniedziałek, dnia 15. XII br.** o godz. 9.30 sprzedam w **Szenfeldzie** najwięcej dającemu za gotówkę:

1 stóg żyta
4 powózki
100 owiec.

Zbiórka licytantów przed majątkiem

W. Kowalski
komornik sądowy
2847 Chojnice.

Przetarg przymusowy

Dnia **15. bm.** o godz. 10 sprzedam w **Chojnicach** najwięcej dającemu za gotówkę:

10 dywanów.
Zbiórka licytantów w moim biurze o godz. 9.30.

Szeleziński
kom. sądowy 2070

Przetarg przymusowy

Dnia **15. bm.** o godz. 11 sprzedam w **Chojnicach** najwięcej dającemu za gotówkę:

15 kasetek papieru listów.
3 pióra wieczne (złote).
Zbiórka licytantów w hot lu „Prieba“ 1769

Szeleziński
kom. przy Sądzie Powiat Chojnice.

Przetarg przymusowy

Dnia **15. bm.** o godz. 12 sprzedam w **Chojnicach** najwięcej dającemu za gotówkę:

1 wóz wyjazdowy.
Zbiórka licytantów w moim biurze o godz. 11.30.

Szeleziński 1766
komornik sądowy.

Przetarg przymusowy

Dnia **20 12. br.** o godz. 11.30 przed poł. sprzedam w lok. licyt. p. Jazdzewskiego Pl. Jerzego 5. najwięcej dającemu za gotówkę:

1 maszyna do pisania,
6 kanap,
1 m szynę do koszenia trawy,
1 szafa,
2 biurka,
1 regał,
5 kapeluszków damskich,
3 płaszcze damskie,
50 but wina węg.,
13 1/2 grs ołówków.

Trzebiatowski
Egz. miejski.

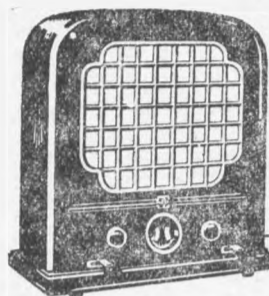
Mazur rozbrzmiewa

idealnie
w aparacie

12

„Compound”

odbiornik i głośnik w jednym aparacie

Nowoczesne urządzenie radiowe z Telefunkenowskimi lampami słupkowymi. Cena kompletu zł. 675.—

TELEFUNKEN

NAJSTARSZE DOŚWIADCZENIE ■■■ NAIOWSZA KONSTRUKCJA.

Szanownej Publiczności

zwracamy uwagę, iż sprzedaż naszych dobrze pielęgnowanych i odleżanych win Krajowych na mia to Chojnice i okolice po cenach fabrycznych powierzyliśmy firmie

Paweł Smeja,

Chojnice Dworcowa 25.

Wyroby nasze są znane jako najlepszy produkt naturalny pod gwarancją bez domieszek chemicznych, nadto ogólnie pożądane na uroczystościach rodzinnych i świątecznych.

Wytwórnia Win Krajowych
R.K. Huebner i Ska-Fordon
Polikarp Ziolkowski.

Najpiękniejszym podarkiem gwiazdkowym jest

PIANINO JAHNEGO.

Zachwycająco szlachetny dźwięk każdego instrumentu
Złote medale - Grand Prix

Fabryka Fortepianów

W. JÄHNE

Bydgoszcz, ulica Gdańska 149, Telefon 2225

Filje: Grudziądz, ulica Toruńska 17-19,
Poznań, ulica Gwarna 10.

Najdogodniejsze warunki spłaty.

KINO NOWOŚCI

Dziś w sobotę dn. 13. bm. o godz 8 15

Rekordowy Program!

Kapłan ubogich

Wzruszający dramat społeczno - życiowy

W roli głównej:

Edmund Lowe

jako apostoł XX. wieku.

W niedzielę 14. bm. o godz. 6 i 8 15

Wielki rosyjski superfilm!

Skandal w Petersburgu (W królestwie Knuta)

Wstrząsający dramat młodej dziewczyny, którą uwiodł arystokratyczny oficer rosyjski

W rolach głównych uroczą artystką:

Irena Rich i Conway Tearle

Wygnanie na Sybir! Ucieczka do Austrii!

Powrót do Rosji! Skutki wojny światowej!

Połączenie!

Ceny zwykle! Sala dobrze ogrzana!

Przetarg przymusowy

W **środe, 17. XII br.** o godzinie 11.30 sprzedam w lokalu p. Jazdzewskiego Plac Jerzego 5, najwięcej dającemu za gotówkę:

1 podstawkę do fuzji
1 wirówkę, ołówki
1 suknię damską
1 zegar stojący
1 stół.

W **sobotę, 20. XII br.** o godz. 11.30:

1 lustro z podstawką
1 tuczną świnię.

Sikora

egz. miejski.

NA GWIAZDKĘ

polecam tanio:

**Orzechy
sultanki
rodzynki**

makę 000 i Perłę

wszelkie przybory

D. Grzywacz.

Lustro do gaderoby (dąb) jasno polerowane elegancie wykonanie

biurko

orzechowe dobrze utrzymane nowoczesne natychmiast tanio do sprzedania. Zgłoszenia do eksped. „Dzien. Pom“.

Pokój

umeblowany

od zaraz lub 1. stycznia do wynajęcia.

Warszawska 13 II.

Pokój

z kuchnią

od zaraz do wynajęcia

Szosa Gdańska nr. 19.